

## **FOCUS Sekcie riadenia programov regionálneho rozvoja**



**Časť má tvár, chlieb a múdru históriu**



**„Pekárčina je jedno z najťažších povolání na svete. Robil som aj s motorovou pílou, ale sádzať chlieb na lopate pri horúčavách vďaka sálaniu z pece, je riadna drina,“ vyznáva sa majster pekár pán **Juraj Vadovič** z Častej.**



## Vôňa pečiva

Tunajšia pekáreň patrí už od roku 1961 k najznámejším prevádzkam v okolí. Z Európskeho fondu regionálneho rozvoja získali príspevok v rámci Operačného programu Bratislavského kraja na modernizáciu pece. Starú zbúrali a nová vypeká chlieb, rožky, vianočky, buchty, koláče ešte podľa starých tradičných receptúr vďaka droždovým kváskom bez prísad do pečiva na udržanie trvanlivosti.



**„To je aj jediná cesta, ako si udržať zákazníka v čase, keď monopolní výrobcovia pekárenských výrobkov vlastnia aj mlyny, čiže múku majú oveľa lacnejšie, než my,“ dodáva majster pekár pán Vadovič.**



Chuťové vlastnosti sú dôvodom, vďaka čomu Častá vonia po okolí po čerstvom chutnom chlebe a prečo sem chodia ľudia nakupovať zo široka – ďaleka. Pán Tibor Turčan s nákupom si nevie tunajší chlieb vynachváliť: „**Chutí výborne, nie ako vo veľkopredajniach.**“



**Každodenný boj**

Cieľom podpory európskych fondov je zachovanie pôvodnej výroby. Pekáreň v Častej zamestnáva 42 ľudí a štyroch brigádnikov. Denne rozvezú chlieb a pečivo v objeme tri a pol tony, pritom každý deň bojujú o existenciu. „Stačilo, že sa zdvihla cena múky v minulom roku a len tak tak sme prežili,“ spomína pán Juraj Vadovič.



Ak zanikne pekárstvo v Častej, odíde aj kus histórie. Mnoho tunajších ľudí, nakoniec aj mama pána Vadoviča,

v pekárni pracovalo. Často matky museli vziať aj lopatu do ruky s dvomi pecňami chleba, pričom jeden vážil predpísaných dve kilá dvadsať a do pece ich sádzali. Pani Vadovičová v pekárni prežila vyše 50 rokov. Dnes už ženy pri peci nevidno a lopaty zručne obracajú iba muži.



### **Náučný chodník sa doplnil**

V obci Častá však na návštevníkov všade dýcha história. Hneď nad obcou čnie známy karpatský hrad Červený kameň.



Prvý projekt z Európskeho fondu regionálneho rozvoja získali v Častej na vytvorenie územného plánu a druhý projekt pred šiestimi rokmi. Bol ním náučný chodník. Vďaka nemu sa dnes z centra obce dostanú turisti až tesne pod hrad ku kaplnke Panny Márie Snežnej.



**„Tretím projektom z Operačného programu Bratislavského kraja bola revitalizácia centra obce,“** vymenúva prednostka obecného úradu pani **Ing. Mária Garajová**. Častá získala centrum obce aj s pešou zónou. Dovedy tam bola len veľká asfaltová plocha, na ktorej sa

premávali autá, odstavovali tu kamióny, turistické autobusy  
a všade vládol chaos.



## Je důležité mať tvár

„Častá získala svoju tvár,“ poznamenal trefne odborný pracovník múzea hrad Červený kameň pán **Mgr. Jozef Tihányi**.



Kedysi sa hradní páni snažili pomôcť občanom Častej:  
**„Budovu obecného úradu dal postaviť gróf Ján František Pálfy ako základinu pre nadaných študentov. Tých vzdelanie bolo platené z prenájmu budovy,“** ukazuje starosta obce pán Stanislav Jablonovský.



Vraví sa, že „historia magistra vitae“ – história je učiteľkou života. A tak sa v Častej obnovujú tradície, ktoré jej občanom pomáhajú prežiť neľahké časy krízy. Obnova historického jadra obce podnietila aj súkromníkov, aby opravili vlastné domy na námestí v centre. A tak známe vinárstvo rekonštruovalo svoju budovu tzv. Fuggerovho domu, ktorý síce nie je zapísaný medzi kultúrnymi pamiatkami, ale priam dýcha históriou vinárstva a stáročných dejín obce známej od 13. storočia.



V budove sa nachádzajú unikátne pivnice, ktoré dal postaviť ešte v roku 1540 obchodník **Anton Fugger**. Potom sa rody spojili, keď sa **Mária Fuggerová** vydala za **Mikuláša Pálfyho**.



**Ocenenie poteší**



Dnes je v Častej päť veľkých vinárstiev v rámci Malokarpatskej vínnej ceste, ktorá sa teší záujmu turistov najmä zo zahraničia. Centrum teda obec potrebovala ako soľ. Nielen pre to, že je vstupnou bránou na hrad Červený kameň, ale aj sama sa stala turistami vyhľadávanou lokalitou. Za realizáciu centra získali v roku 2011 ocenenie od Akadémie Istropolitana Nova za architektonický nápad a spracovanie.





V pivniciach Fuggerovho domu sa nachádza aj vzácny archív vín, ktorý využívajú aj miestni malí vinári. V Častej čo dom – to vinica. Potvrďuje to aj 84 ročný pán **Florián Gaži**, ktorý celý život pracoval vo vinárskych závodoch v Pezinku: „Darí sa tu veltlínu, ale aj rizlingu, či frankovke, vavrincovi, alebo cabernetu. Tu je v každom dome niekto vinárom.“



**„Častá nevymiera, ale ročne pribúdajú do obce aj 30 občania,“** teší sa starosta pán **Stanislav Jablonovský** z prisťahovalcov, ktorí hľadajú spojenie oddychu a kvalitného bývania. Ved' do Bratislavy je to jedným smerom 25 kilometrov a do krajského mesta Trnavy rovnaká vzdialenosť druhým smerom. Takže pribúdajú rodinné domy a aj bytová výstavba sa rozširuje. Najväčšou atrakciou s množstvom akcií po celý rok je však hrad Červený kameň.



**Chránia najmä pamiatky**



Starosti im robí ešte stará budova základnej školy, do ktorej chodia deti z troch okolitých obcí, lebo z Európskeho fondu regionálneho rozvoja nemohli čerpať prostriedky v rámci Bratislavského kraja na obnovu škôl. Využívajú preto viacero malých podpôr v rámci rôznych projektov od Bratislavskej župy, či z rôznych ministerstiev. Na obnovu hasičskej obecnej zbrojnice získali príspevok z ministerstva financií a na obecnú knižnicu z ministerstva kultúry.



Najvýznamnejšia je však pre nich investícia z Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, ktorá Častú zmenila na nepoznanie. Projekt z Operačného programu Bratislavského kraja sa realizoval v prípade prestavby centra podľa projektu architektonickej kancelárie manželov Boreckých: „**Centrum je vytvorené s napojením na náučný chodník tak, aby mohlo dôjsť aj k napojeniu na budúci vznik cyklochodníka v rámci Bratislavského kraja,**“ vysvetľuje pani Ing. arch. Eva Borecká a dodáva: „**Zároveň sa snažíme zachovávať pamiatky, ktoré tu máme.**“



**Freska na priečelí domu**



Momentálne manželia **Boreckí** konzultujú s reštaurátormi obnovu vyše 400 ročnej omietky na Killyho kúrii, ktorá stojí tiež v centre Častej. V rámci troch tunajších budov sa im podarilo zaistiť unikátne pamiatky: „**Killyho kúria patrila od roku 1538 významnému cestovateľovi, spisovateľovi a humanistovi Jánovi Deršvamovi. Na vedľajšom dome sme zasa objavili krásnu renesančnú fresku, akú nemajú ani na hrade Červený kameň.**“



Podľa architektky pani **Evy Boreckej**, historické pamiatky sú cennosti, ktoré sa oplatí chrániť. Tie v Častej nadväzujú na



habánsku keramiku a renesančné sklo pôvodom z benátska:  
„To svedčí o tom, že v neskoro gotickom období a v čase renesancie v Častej žili už európsky rozhládené osobnosti. O umení vtedajších majstrov trebárs pri stavaní krovov domov musíme aj dnes hovoriť s rešpektom.“



Momentálne objavy manželov **Boreckých** skúmajú archeológovia. Nečudo, že obec Častú zapojili aj do dní európskeho duchovného dedičstva, veď sa ho snažia z vlastnej vôle aj sami dopĺňať.



**Granty chýbajú**



**„Podarilo sa nám v rámci náučného chodníka urobiť zastávku pri prvom elektrickom transformátore, ktorý v Častej fungoval od roku 1931 a na základe nášho úsilia budovu transformátora uznali za historickú pamiatku,“ starosta pán Jablonovský však nemá len dobré správy: „Žiaľ, doteraz sa nám nepodarilo získať na túto technickú pamiatku zatiaľ žiaden grant na jej obnovu.“**



Ďalšou zastávkou náučného chodníka je kaplnka Najsvätejšieho Spasiteľa na cintoríne, ktorej priečelie dal postaviť **Viktor Fugger** podľa priečelia korunovačného Matiašovho chrámu v Budapešti.



Rekonštrukciou centra obce Častá odokryli pôvodný potok, cez ktorý vedie teraz most.



Vznikom centra Častá získala miesto, kam môžu občania chodiť. Prednostka pani **Mária Garajová** zdôrazňuje však iný fakt: „**Najprv vďaka náučnému chodníku a teraz naň nadviazaním projektom revitalizácie centra sme pre Častú vytvorili možnosti, aby občania sa po obci pohybovali bezpečne po chodníkoch a nechodili pomedzi autá po ceste.**“



**História sa vrátila**



Častá leží na frekventovanej spojnici mesta Modra s krajským centrom s Trnavou. Premávka tu teda takmer nikdy neutícha. Centrum obec navyše využíva na množstvo akcií, na ktoré doteraz nemali vyhradený priestor. Bývajú tu festivaly vína, piva, oslavy hasičov, či miestneho futbalového klubu a výročné trhy, či obecné jarmoky.





Nadviazali tak na vlastnú históriu, veď Častá mala výsady od kráľa už v roku 1560 s právom týždenných trhov a s právom na tri jarmoky ročne. Teraz sa opäť majú kde konať a navyše: **„Celé leto sme každý deň na pešej zóne chodili s deťmi na zmrzlinu,“** hovorí pani **Denisa Šeburová.**



V Častej tvorí podstatnú časť pracovných možností cestovný ruch. Spomínaní vinári, ale aj tenisové kurty, viacero reštaurácií a pekáreň. Tu v podnikovej predajni sa dvere nikdy nezavrú. Na sladkom pečive si deti pochutia aj pri prechádzke.



**„Pokoj je u nás len v sobotu poobede,“ usmieva sa účtovníčka pekárne pani Viera Schwarzová: „V nedeľu poobede sa už peče na pondelok a už v nedeľu večer sa aj predáva.“**



**Sami na to nestačia**



Keby nemali päť podnikových predajní, pekáreň v Častej by bola už zrejme len múzeom. Cez vlastné predajne v Modre a v okresnom meste v Pezinku predajú takmer 50 percent výroby.



Pekáreň by si na vlastné náklady nemohla dovoliť kúpiť pec podľa súčasných technických trendov, ktorá významne šetrí energie: „**Pec postavená vďaka príspevku z eurofondov pomohla najmä v uľahčení práce pekárom,**“ vysvetľuje pán **Juraj Vadovič.**



Zo starej pece zostala už len pamiatka v podobe bazéna vykurovaného odpadovou teplou vodou, čo oceňujú najmä v zime. Ale pekári sa tu môžu zasa aj schladiť v horúcich letných sezónach. Pekáreň vypeká 24 hodín denne. V troch smenách sa tu točia ľudia okolo pece po osem hodín.



Pekáreň postavila nad výrobnými halami administratívne priestory a dva byty. V nich prespávajú pekári, ktorí robia v nočnej smene.





**Pekárenská stratégia**



**„Snažíme sa ešte využiť aj priestor za pekárňou. Už ho chceli od nás odkúpiť na čerpaciu stanicu, ale nepredali sme ho,“ vysvetľuje pekárenskú stratégiu pán Juraj Vadovič.**



Pekáreň v Častej zatiaľ odoláva konkurenčnému boju monopolov a veľkých obchodných reťazcov. Nie je to v dnešnom svete vôbec jednoduché. **„Ja som spokojná, dnes roboty veľa nie je, každý je rád, že má robotu,“** zhrnie úvahy o dnešnej situácii pekárka pani **Gabriela Setnická**.



Pekár pán **Peter Homoky** do šiestich poschodí novej pece sádže dohromady dvanásť plechov. Na každom plechu je 18 rožkov. Rovnako sa narobí aj druhý pekár pán **Tomáš Drozda**. Nastavia pec na sedem minút, kým sa rožky vypečú do chrumkava.



**Ručne umiesený chutí**



O ručnom miesení chleba vie svoje aj majster pekár pán **Peter Komár: „Práve miesime cesto na ražný chlieb.“**



Šišky vysmáža a plní zasa pani **Ružena Blahová**: „**Veľmi sme spokojní, že pekáreň ešte funguje a páči sa nám, ako vyzerá Častá po prestavbe.**“



**Všetko nové zápasí**





Nebolo to však jednoduché. Ako vysvetľuje starosta pán **Stanislav Jablonovský**, zo začiatku sa menilo najťažšie myslenie ľudí: „**Opravili sme pri vzniku nového centra aj siete. Vodovod, plyn, vybudovala sa nová kanalizácia. Tú chceme dokončiť pre celú obec. Získali sme na ňu už podporu zo švajčiarskych fondov.**“ Rovnako vznikla nová splašková aj dažďová kanalizácia.



Pán Ing. arch. **Ladislav Borecký** vysvetľuje: „**Reakcie ľudí na námestie boli rôzne. Všetko nové sa stretáva aj s nepochopením. Rušili sa bežne zaužívané zvyklosti. Časom**

však vznikli nové zvyklosti a pešiu zónu v Častej využívajú dnes najmä matky s deťmi, ale aj susedia na kus reči. Návštevníci, čo tu boli predtým, sa teraz čudujú, ako je u nás pekne.“



Zrekonštruovalo sa osvetlenie, pribudli nové lavičky, zeleň, trávniky. Pani **Marta Neméthyová** hovorí: „**Mám tu dve dcéry vydaté a chodievame sem aj s vnúčatami, a aj už s pravnukom veľmi často a radi, lebo tu nie je toľko blata, ak prší.**“



**Dobrý a užitočný projekt**



**Pani Alena Petrovičová dodáva: „Aj my sa tu chodíme prechádzať s našimi vnúčatami.“**



**Jej manžel Ing. Marián Petrovič si myslí: „Je to dobrý a užitočný projekt.“**



Z roku 1543 pochádza stĺp hanby, ktorý bol dôkazom vykonávania súdnej moci zemepánom. V roku 1960 ho zbúrali, ale v roku 2010 opäť postavili ako spomienku na staré časy. A to aj na tie, keď bolo hanbou pozeráť sa po Častej, kde sa v centre premávali v chaose autá a kamióny.



Dnes ju tu zóna oddychu, akú obdivujú aj turisti a návštevníci hradu Červený kameň. A je to dôležité, ak si uvedomíme, že ročne ich tu príde viac ako 160 tisíc...





**Prioritná os 1 – Infraštruktúra**



Cieľom prioritnej osi je zvýšenie atraktívnosti Bratislavského kraja zlepšením kvality a úrovne sídiel a kvality verejnej dopravy pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja.



Revitalizácia námestia obce Častá

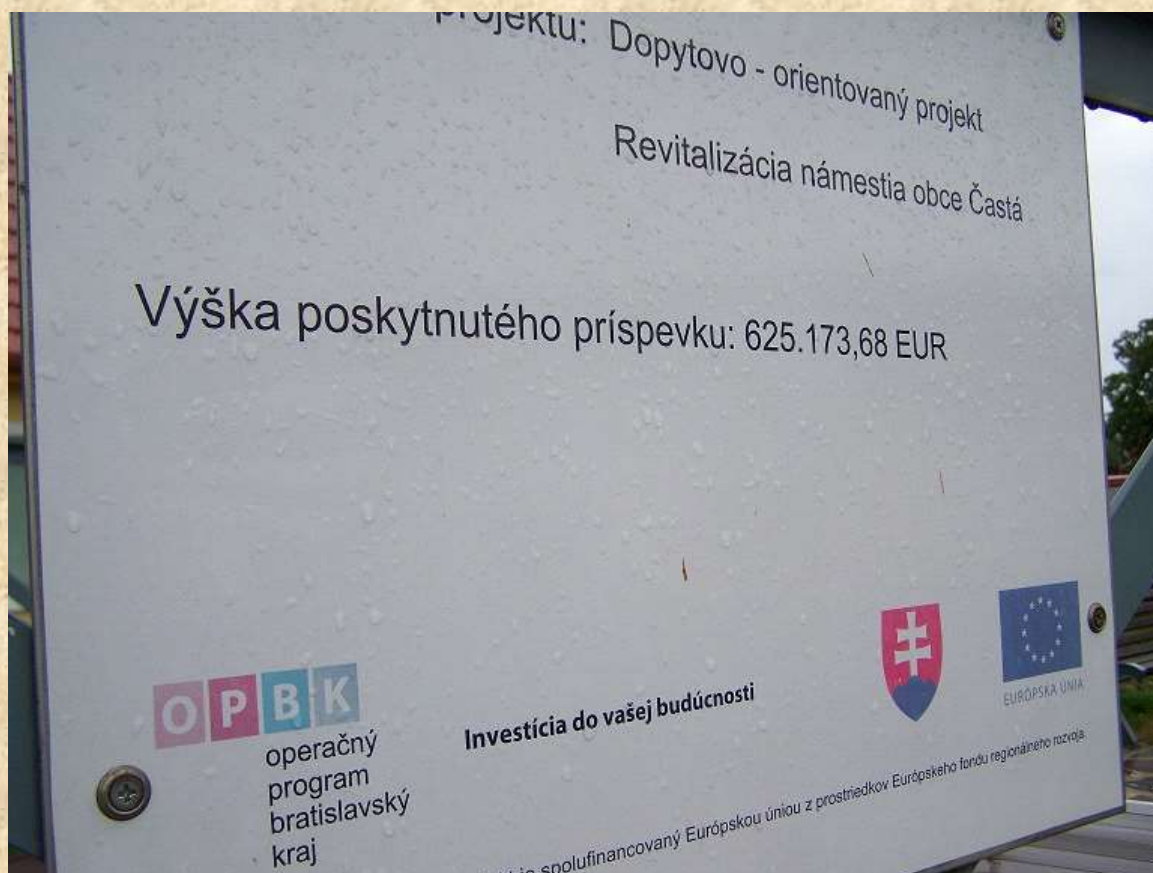


Začiatok a ukončenie realizácie projektu

01/2009 – 01/2011

EÚ zdroje

559 365,91 eur



**Prioritná os 2 – Vedomostná ekonomika**



Cieľom prioritnej osi je podpora konkurencieschopnosti regiónu prostredníctvom podpory inovácií a prístupu k informačno – komunikačným technológiám najmä v oblasti malých a stredných podnikov.



Zefektívnenie pekárenskej prevádzky

Začiatok a ukončenie realizácie projektu

07/2011 – 09/2011

EÚ zdroje

97 820,55 eur



Kontakty:





**Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR**

Dobrovičová 12

812 66 Bratislava

tel: 00421 2 59 26 61 11

fax: 00421 2 59 26 64 35

[www.mpsr.sk](http://www.mpsr.sk)



**PROJEKT  
SPOLUFINANCOVANÝ  
EURÓPSKOU ÚNIOU**



**PROGRAM MVRR SR  
JEDNOTNÝ PROGRAMOVÝ  
DOKUMENT NUTS II  
BRATISLAVA CIEĽ 2  
NÁUČNÝ CHODNÍK  
V OBCI ČASTÁ**

**Sekcia riadenia programov regionálneho rozvoja**

Prievozká 2/B

825 25 Bratislava 26

e-mail: [opbk@land.gov.sk](mailto:opbk@land.gov.sk)

[www.opbk.sk](http://www.opbk.sk)

